Før Pia Johnsen lader børnene forme det våde ler, får hun dem til at tegne, hvad de gerne vil lave.

Et børnemøde på fritidshjemmet Randbøllen i Vanløse gav anledning til at indføre lerværksted som fast aktivitet. Lerværkstedet er blevet et kreativt frirum, der skaber ro og fordybelse i en travl hverdag.

Af Cæcilie Kallehave Jensen, cej@bupl.dk / Foto: Claus Bech

Ler styrker og former fantasien

Børnene griner og tegner i kælderen på fritidshjemmet Randbøllen i Vanløse, hvor pædagogisk leder Pia Johnsen netop har åbnet lerværkstedet.

Selvom det kribler i fingrene efter at komme i gang med den våde lerklump, starter de fleste børn med at tegne, hvad de vil lave i ler. Børnene tegner alt fra regnbuer til svampefamilier, når fantasien får frit løb. Med den rette hjælp og vejledning er der næsten ingen grænser for, hvad børn kan lave i ler. Derfor er det en af de kreative aktiviteter, som fritidshjemmet Randbøllen holder fast i, lyder det fra Pia Johnsen.

»Børn er gode til at udtrykke sig og få idéer. Ler er en kreativ udtryksform, som vi vil være med til at understøtte,« siger hun.

På Randbøllen har faciliteterne til lerværkstedet eksisteret i mange år, men det var først for fem år siden, det blev skemalagt som en fast aktivitet. Fritidshjemmet havde et børnemøde, hvor børnene fik mulighed for at byde ind med de aktiviteter, de ville have flere af. Der var mange, som ville have mere tid i lerværksted, hvorfor Pia Johnsen og hendes kolleger var ▶

▶ hurtige til at gribe børnenes initiativ og interesse.

»Vi synes, at ler er en fin måde at udtrykke sig kreativt på. Børnene nyder at arbejde med ler og være med til at skabe noget,« siger hun.

KERAMIK ER HOT. I de senere år har arbejdet med ler og keramik tiltrukket flere og flere børn og voksne. I 'Keramikkamp' på TV2 kunne vi følge voksne, som også kastede sig over leret. I hele landet er keramikkurser blevet de rene tilløbsstykker, og mange er udsolgt år frem i tiden. Andre steder kan man komme ind fra gaden og male på et stykke keramik, mens man drikker en cappuccino.

Det overrasker ikke keramiker og pædagog Sidse Møller, at ler er blevet så populært hos alle aldersgrupper.

»Når vi laver et stykke keramik, kan vi blive medskabere af et produkt. Derudover giver det mulighed for fordybelse og ro,« siger hun.

Der er ingen tvivl om, at børnene i Randbøllen er dybt koncentrerede om den lille klump ler, når der er lerværksted på fritidshjemmet. Børnene laver sirligt små detaljer, og alt er gennemtænkt og velovervejet. Uglen får øjne, der bliver formet fugle, som skal sidde på træet, og i bunden bliver der indgraveret initialer med et søm, så børnene kan finde deres stykke keramik, når næste fase skal sættes i gang – for det ændrer både form, farve og struktur undervejs.

»Jeg har skrevet mine bogstaver over det hele,« lyder det fra en af drengene, som er blevet færdig med sin lerfodbold, som har både arme og ben.

FOKUS PÅ PROCES. Når man arbejder med ler og keramik, er det en lang proces. Leret formes, tørres, males og brændes af flere omgange, før børnene kan få det med hjem, men tålmodigheden bliver belønnet med et flot, blankt stykke keramik. Sidse Møller ser den langsommelige proces som en fordel.

»Når børn spiller på computer og iPads, er de vant til, at de hele tiden får en belønning. Derfor er det rigtig godt at arbejde med ler, hvor processen bliver trukket ud,« siger hun.

Børnene får først lov til at tage deres keramik med hjem, når det har stået udstillet en måned på fritidshjemmet – medmindre de har et brændende ønske om at give den hjemmelavede skål, ugle eller snemand i gave.

Når kreationerne er færdige, dækkes de til med plastik, så de ikke sprækker.

»Børnene lærer at være tålmodige, for det er en lang proces at lave keramik – fra den våde lerklump til det færdige produkt. Og de er så stolte, når de får det med hjem,« siger Pia Johnsen.

Stoltheden over at have skabt et produkt kan børnene også få ved for eksempel at male, men på ét punkt adskiller arbejdet med ler sig fra andre kreative aktiviteter.

»Leret styrker deres finmotorik og deres taktile sanser, fordi de mærker forskellige strukturer og former det, de vil lave,« siger hun.

Ifølge Sidse Møller er der flere fordele ved at arbejde med ler.

»Man har 1:1-kontakt med leret, fordi der ikke er et redskab mellem barnet og leret, som når man tegner eller maler. Det er deres hænder, som laver et tydeligt aftryk i leret og i verden,« siger hun.

SPONTANE IDEER. I lerværkstedet laver børnene alt fra en svampefamilie til en fodbold med arme og ben. Mange af børnene har tegnet på forhånd, mens andre idéer opstår spontant.

»Jeg vil lave Eiffeltårnet,« lyder det fra en af pigerne, som dog må erkende, at det muligvis er et lidt for omstændeligt projekt, men idéen og lysten til projektet fejler ingenting. I stedet kaster hun sig over en vase.

Når børnene er i den fase, hvor de former leret, har de heldigvis masser af tid til at ombestemme sig og forme noget andet, end det de troede, de skulle lave, forklarer Sidse Møller.

»Børnene er vores fremtid, og vi vil gerne have innovative børn, som kan få idéer, og som kan nytænke. Det er vi med til at understøtte.«

Pia Johnsen, pædagogisk leder

»Ler er et meget taknemmeligt materiale at arbejde med. Du skal være meget langt henne i processen, før du ikke bare kan sige 'pyt!' og lave det om,« siger hun.

Når børnene selv er med til at bestemme, hvordan deres stykke ler skal formes og farves, kan det styrke deres evne til at tage beslutninger. Det er en proces, som pædagogen kan styrke.

»Når børn arbejder med ler, skal man huske at bekræfte dem. Hvis de synes, at deres figur skal være rød, så skal den males rød, for det er deres stykke keramik, og de bestemmer selv, hvordan det skal se ud,« siger Sidse Møller.

I lerværkstedet på Randbøllen får børnene nogle gange lov til at slå sig løs og lave præcis det, de vil. Andre gange opstiller pædagogerne en ramme, som kan fungere som inspiration for børnenes kreative udfoldelser.

»Ofte tager vi udgangspunkt i figurer, som vi viser børnene, så de kan lade sig inspirere af dem, men de bestemmer altid selv, hvordan de vil udtrykke sig. Undervejs hjælper og vejleder vi dem selvfølgelig, hvis de har brug for det,« siger Pia Johnsen.

KREATIV STJERNESTUND. Det kreative, skabende engagement lyser ud af børnene på fritidshjemmet Randbøllen, og det er også en af grundene til, at de holder fast i lerværkstedet.

»Børnene er vores fremtid, og vi vil gerne have innovative børn, som kan få idéer, og som kan nytænke. Det er vi med til at understøtte, når de får mulighed for at skabe og finde ud af, hvad de vil lave. Det giver forhåbentlig en evne til at være innovativ og skabende, også senere i livet,« siger Pia Johnsen.

Selvom der sidder otte børn rundt om det lille bord, er der ro i lerværkstedet. Børnene småsnakker om musik, legeaftaler og sommerferieplaner, imens leret bliver formet. Roen sætter både børn og voksne pris på.

»Lerværkstedet er et sted til ro og fordybelse i en travl hverdag. Børnene snakker indbyrdes, men pædagogerne får også mulighed for at tale med dem om alt det, der rører sig i deres hverdag. Den tætte kontakt er så dejlig at opleve. Det er en stjernestund med børnene,« siger Pia Johnsen. ▶

5

TING, SOM ARBEJDET MED LER STYRKER

Fællesskab
Lerværkstedet danner ramme om gode samtaler mellem børn og voksne. Det kan også være en god måde at arbejde med inklusion på, fordi børnene ofte anerkender hinandens arbejde. Leret kan fungere som et fælles tredje.

Taktil sans
Når børn mærker lerets struktur og har en direkte kontakt til leret, sætter det den taktile sans i spil. Fokus på de ydre stimuli kan gøre det lettere at få tankerne til at falde til ro. Finmotorikken kommer i spil, fordi man kan arbejde detaljeorienteret.

Kreativitet og fantasi
Børnene lærer at udvikle og udfolde sig kreativt. De er medskabere af et produkt, som de selv kan designe og forme.

Tålmodighed
Der går lang tid fra idé til færdigt produkt. Det styrker børns tålmodighed.

Fordybelse
Det giver mulighed for fordybelse og selvforglemmelse, når man kommer ind i et 'flow'. Det bliver et pusterum, og det giver børnene mulighed for at arbejde koncentreret.

Kilde: Pia Johnsen, pædagogisk leder, Fritidshjemmet Randbøllen og Sidse Møller, selvstændig keramiker

Sådan starter I et lerværksted

I starten kræver et lerværksted ikke mere end et stykke ler og lysten til at gå i gang.

PROCESSEN: Fra idé til færdigt produkt

Der er fem overordnede trin, når den våde lerklump skal omdannes til et stykke keramik.

Tegn ideen
Det kan være en fordel at bede børnene tegne, hvad de vil lave. Så kan I lettere hjælpe dem undervejs. Husk at gøre dem opmærksomme på, at der er en risiko for, at tingene kan gå i stykker. Desuden ændrer farverne sig en del efter brændingen.

Leret formes og tørres
I denne proces skal alle idéer udføres og afprøves. Når børnene har formet og glattet deres ler, skal det langsomt tørre. På Randbøllen lægger de plastikposer over figurerne, så leret ikke sprækker. De skal ikke være helt tildækkede, men plastikken holder på fugtigheden. Lad leret stå i fire til fem dage, og tag derefter plastikken af, så det kan tørre helt. Det tager cirka en uge afhængig af størrelse og detaljer. Husk at udhule ting, som er meget tykke. En tommelfingerregel er, at det ikke må være tykkere end en tommelfinger.

Første brænding
Når leret er helt tørt, skal det ind i ovnen et par dage inklusiv afkøling. Hvis man ikke har en ovn, kan man male det allerede nu. Man kan bruge almindelig maling – eventuelt med glanseffekt – da glasurmaling ikke vil have samme effekt, hvis det ikke bliver brændt.

● **UDSTYR**
I første omgang kræver det blot ler. Skeer og knive kan bruges som værktøj. Derudover skal I have glasurmaling i forskellige farver og pensler.I starten behøver I ikke at have en ovn. En ny ovn koster omkring 20.000 kroner, men den kan med fordel købes brugt. I kan sagtens få glæde af leret, selvom I ikke har en ovn. I kan forme, skabe og male, selvom produktet ikke bliver brændt og får den blanke overflade.

● **SKEMALÆG**
Fritidshjemmet Randbøllen har haft lerværksted i mange år, men for fem år siden blev det skemalagt. Nu er der lerværksted én gang hver anden måned. Måneden efter den første brænding kan børnene male det tørrede ler, inden det skal brændes igen.

● **SIKKERHED**
Sæt jer ind i grundlæggende principper og sikkerhed. I behøver ikke have været på kurser, men I kan se videoer på YouTube eller forhøre jer hos andre, som har kendskab til at arbejde med ler. Det er også en fordel, hvis I har styr på, hvordan man limer små detaljer fast med lerlim. Hvis I har en ovn, skal I være opmærksomme på, at den bliver over 1000 grader varm, og derfor er det det eneste trin i processen, som børnene ikke kan deltage i. Desuden skal leret stables på en bestemt måde inde i ovnen.

Kilde: Pia Johnsen, pædagogisk leder ved Fritidshjemmet Randbøllen og Sidse Møller, selvstændig keramiker

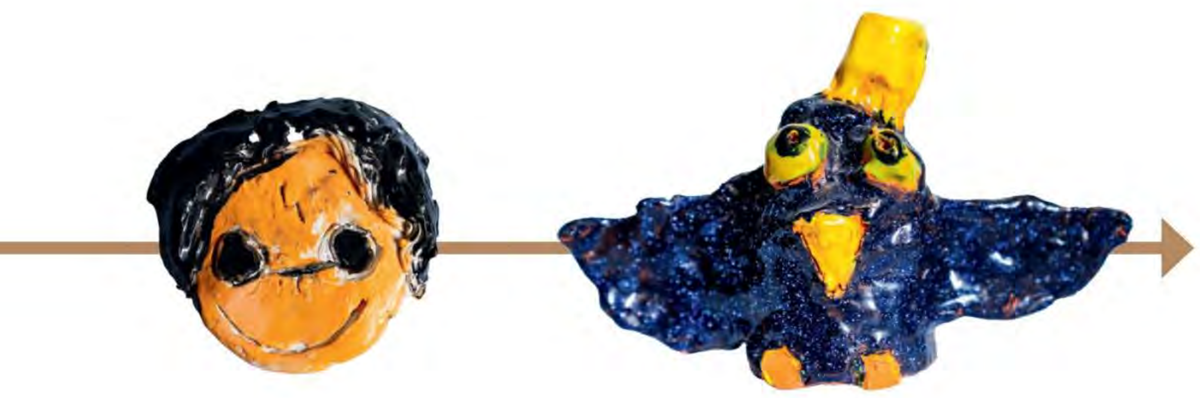

Male
Når leret har været i ovnen, kan man gå i gang med at male med glasurmaling. Der skal males med cirka tre lag glasurmaling, før det dækker.

Sidste brænding
Efter maling skal leret i ovnen en sidste gang, så det får en blank, glat overflade. På Randbøllen lader de herefter alle de færdige stykker keramik stå fremme i et skab, så det kan blive vist frem i en måneds tid.

Kilde: Pia Johnsen, pædagogisk leder ved Fritidshjemmet Randbøllen og Sidse Møller, selvstændig keramiker

ROSE cykler har leveret kørende redskaber til danske og udenlandske institutioner siden 1955. Hvis jeres forhandler ikke fører vores produkter, så kontakt os, så vi kan henvise til den nærmeste forhandler.
Find os på **www.rose.dk** . Telefon 4057 6757

Vil du undervise børn og unge i Yoga?
Børneyogalæreruddannelse eller instruktørkurser

Start: 27. september 2019
Sted: Yogaspirit, 4060 Kr. Såby
info@mettegundersen.dk

Læs mere på Yogaspirit.dk

LØNSIKRING

ENDNU BEDRE
LØNSIKRING

Faktisk kan du nu få udbetalt op til 90 % af din hidtidige løn, hvis du bliver ledig.

Læs mere og se, hvad du kan få på
bupl.dk/lønsikring

Lønsikring – et samarbejde med Lærerstandens Brandforsikring

Lærerstandens Brandforsikring
En del af LB Forsikring

B U P L

bupl.dk